MUSTAFA AYAZ RESİMLERİNDE KADIN İMGESİ

Selin GÜNEŞTAN[1]

ÖZ

Bu araştırmada çağdaş Türk resim sanatının önemli ustalarından biri olan Mustafa Ayaz'ın eserlerinde yer alan kadın imgesi ele alınmıştır. Veri toplama yöntemi olarak literatür taraması ve nitel araştırma yaklaşımlarından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Mustafa Ayaz ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmenin ses kaydı alınmış ve ses kaydı yazıya dökülmüştür. Araştırma verilerinin analizi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır

Anahtar Kelimeler: Mustafa Ayaz, Resim, Kadın, Kadın İmgesi

[1]Dr, selingunestan(at)gmail.com

IMAGE OF WOMAN IN THE WORKS OF MUSTAFA AYAZ

ABSTRACT

In this study, the image of woman in the works of Mustafa Ayaz, one of the most important masters of contemporary Turkish painting, has been taken into consideration. Literature review and semi-structured interview technique which is one of the qualitative research approaches, have been used as the data collection method. Semi-structured interview with Mustafa Ayaz has been audio-recorded and the audio-record has been written out. Descriptive analysis technique has been used to analyze datas of research.

Keywords: Mustafa Ayaz, Painting, Woman, Image of Woman

Giriş

Din, sınıf ve cinsiyet gibi kavramların nasıl var olduklarının, gelişimlerinin ve sanatla etkileşimlerinin tartışılması ve bu konuda araştırmaların yapılması sanatın toplumsal gelişimi açısından önem taşımaktadır. Özellikle sanatta cinsiyet ve beden konusu bu alanların içinde önemli bir yere sahiptir. Bu konu bağlamında ele alınan kadın imgesinin, ilk sanatsal çalışmalardan günümüz çağdaş sanatına kadar şekil ve taşıdığı anlamlar bakımından farklılık göstererek sanat tarihi boyunca değiştiği görülmektedir. Kadının görsel tarihi, sadece sanatsal bağlamda değil aynı zamanda toplum içinde kadının gelişimiyle birlikte uğradığı değişimleri, konumu ve üstlendiği rolü hakkında en doğru bilgileri veren kaynaklardan biridir. Burada salt alınan temel, sanat eserlerinin birer tarihi belge niteliğinde olmasıdır.

Çoğunlukla görsel kültür içindeki varlığı ve tüketim şekli tartışılan kadın ve bedeni dinsel konulu ve mitolojik tasvirlerde ya da gerçek yaşam sahnelerinde kutsallığı, bereketi ve ideal güzelliği temsili ile birçok sanatçının eserlerine ilham kaynağı olurken; kimi zaman zengin, seçkin ve ayrıcalıklı sınıfa kimi zaman ise yoksul, işçi alt sınıfa ait kadınların sanatsal betimlemeleriyle de toplumsal sınıfların birer yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eserlerinde çoğunlukla kadın figürü resmeden ressamlardan biri de Çağdaş Türk resim sanatının önemli isimlerinden biri olan Mustafa Ayaz'dır. Bu araştırmada Mustafa Ayaz'ın resimlerinde yer alan kadın imgesi konu alınmıştır.

Yöntem

Araştırmada çalışmanın metodolojisine bağlı olarak nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 39) tarafından gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yaklaşımlarında sıklıkla tercih edilen görüşme yöntemlerinden "yarı yapılandırılmış görüşme tekniği" kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnek olduğunu ifade eden Türnüklü (2000) bu teknikte, araştırmacının önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırladığını; ancak görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyerek kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabileceğini, ayrıca kişinin görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içinde yanıtlaması halinde araştırmacının bu

soruları sormayabileceğini belirtmektedir (s. 547). Mustafa Ayaz ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmede sanatçıya konuyla ilgili sorular sorulmuş, görüşme ses kaydına alınmış ardından görüşme kaydı yazıya dökülerek sanatçının sorulara verdiği cevaplar betimsel analiz yaklaşımına göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224).

Sanatçının hayatı ve sanat yaşamına ilişkin bilgiler sanatçıyla yapılan görüşme ile alan yazın taraması sonucunda ulaşılan kitap, dergi ve makalelerin derlenmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmayı desteleyerek güçlendirmesi amacıyla kullanılan sanatçıya ait eser görsellerinin tamamı araştırmacı tarafından Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesinde 5 Ekim 2018 tarihinde çekilmiştir.

MUSTAFA AYAZ[2]

Mustafa Ayaz, 1938 yılında Trabzon'un Çaykara kazasının Kabataş Köyü'nde ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Tarihin en büyük ve yıkıcı savaşı olan II. Dünya Savaşı'nın bunalımlı zamanlarına denk gelen çocukluk yıllarını yoksulluk ve hastalıklar içinde geçiren Ayaz, ailesinin okutabildiği tek çocuk olma şansını yakalamıştır. 10 yaşında ilkokula başlayan ve 1953'te mezun olan Ayaz'ın okul hayatının devamı için yatılı sınavına girip kazandığı Erzurum-Pulur Köy Enstitüsü resme olan ilgisinin başladığı yer olmuştur. Ayaz'ı sanata bulaştıran önemli rastlantının sekizinci sınıf Türkçe kitabında fiziksel portresi betimlenen ve ödev bölümünde öykü kahramanlarının resminin çizilmesi istenen "Osman Kaptan" okuma parçasının olduğunu belirten Gençaydın (2002, s. 53) Ayaz'ın, çizdiği portreyi çok beğenen öğretmeninin tavsiyesiyle İstanbul-Çapa İlköğretmen Okulu Resim Semineri sınava girdiğini böylece ilerleyeceği yolun da belirlendiğini ifade etmektedir. Giriş sınavını kazanarak İlhami Demirci ile Malik Aksel gibi önemli isimlerden sanat eğitimi alma

Mustafa AYAZ (1938 - …)

[2]Bu bölüm, sanatçıyla 9 Haziran 2015 tarihinde Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesinde gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme ile kendisiyle ilgili daha önce kaleme alınmış yazı ve makalelerden derlenerek oluşturulmuştur.

fırsatı bulan sanatçı, Çapa İlk Öğretmen Okulunu 1959 yılında bitirmiştir. Bir yıl ilkokul hocalığının ardından 1960 yılında sanat yaşamında önemli bir yeresahip olan Gazi Eğitim Enstitüsünün Resim Bölümüne girmiş ve 1963'te mezun olmuştur. 1963-66 yıllarında Çorum İlköğretim Okulunda resim öğretmenliği ve atölye şefliği yapan Ayaz, 1966'da Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünün asistanlık sınavını kazanmış ve 1984 yılına kadar aynı okulda resim hocalığı yapmıştır. 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine geçen ve 3 yıl sonra 1987'de emekli olan sanatçı aynı yıl Profesör unvanı almıştır. Ayaz, son olarak görev aldığı Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinden 1988 yılında kendi isteği ile ayrılmıştır.

"*Onunla soluyor, onunla yaşıyorum,"* dediği resim sanatının kendisinin mesleği değil nefesi olduğunu söyleyen Ayaz, *"Sanatçı nefes alır gibi her gün resim yapmalı. Nasıl nefes almadan yaşayamıyorsak gerçek sanatçı da resim yapmadan huzursuz olur,*" der ve haftada bir ya da ayda birkaç resim yapmakla, iki kova boya döküp üç beş çizgi atmakla kalıcı bir ressam olunmasının mümkün olmadığını belirtir. 10 ile 15 bin arası desen çalışması bulunan Ayaz'ın, *"Bir gün dahi elimi kaleme, çizgiye, boyaya bulaşmadan geçirirsem rahatsız olurum, huzursuz olurum, bende bir eksiklik var derim.*" sözleri onun bitmek tükenmek bilmeyen sanat sevgisini ve çalışkanlığını göstermektedir (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015). Gençaydın (2002, s. 54-55) da yöresinin halk dansları gibi kıpır kıpır, yerinde duramayan bir Karadeniz çocuğu olarak tanımladığı Ayaz'ın, çevresinde sürekli resim yapmayı kendisine bir yaşam biçimi olarak seçen ve yaşamın hazzını çalışmakta bulan bir kişi olarak bilindiğini belirtmektedir.

Kendisi için yaşamın büyük anlamı resim yapmak olan Ayaz, insanın sevdiği şeyin peşinde koşması gerektiğini çünkü sonunda çok güzel bir yere vardığını söyler ve bundan duyulan hazzı *"dünyanın cennetine varmak.*" olarak ifade eder. Kuşkusuz Mustafa Ayaz'ın dünyada ulaştığı cennet, yapımına 2003 yılında Ankara'da 1720 m²'lik bir alan üzerinde başlanan ve 2007 yılında tamamlanan kendi adını taşıyan 7 katlı müzesidir. Ayaz, 2009 yılında vakıf olarak faaliyete geçen içinde galeriler, resim atölyeleri, kütüphane, hediyelik eşya bölümü ve kafenin bulunduğu "Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi"ni öncelikle kendisi için sonra Atatürk ile ona olan borcu ve sanatseverler için yaptığını belirtir. Müzeyle ilgili düşüncelerinden bahseden sanatçı, *"Düşünün bir insan var çok çalışıyor, çok çaba sarf ediyor, çok bilgili, çok becerikli ama eğer o bilgilerini, o deneyimlerini toplumla insanlıkla paylaşamadan bu dünyayı terk ediyorsa bunun bir kıymeti yok, onun yaptıkları onunla beraber mezara gidiyor önemli olan emeğin paylaşılmasıdır.*" düşüncesiyle insanın çok çalışıp öğrendiklerini ve yaptıklarını paylaşması gerekliliğinin önemini vurgular ve *"Örneğin ben çok çalıştım, çok emek*

verdim ve o çalışmamın sonucunda da bu müzeyi yaparak bunu taçlandırdım." sözleriyle de hayatı boyunca yoğun emek ve özveri sonucunda ortaya çıkardığı eserlerini, hayallerinin gerçeğe dönüştüğü yer olarak tanımladığı müzesinde sanatseverlerle buluşturarak kendi üzerine düşen emeğin toplumla paylaşımı görevini yerine getirdiğini belirtir (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

MUSTAFA AYAZ RESİMLERİNDE KADIN İMGESİ

Türk resim sanatında sanatsal kimliği ve tarzı ile önemli bir yere sahip olan sanatçılarımızdan Mustafa Ayaz'ın kendine has üslubu ile yarattığı bir tip olarak karşımıza çıkan kadın figürleri, eserlerinin vazgeçilmez unsurlarından bir tanesidir. Gençaydın (2002, s. 54) da Adam dergisinde kaleme aldığı yazısında yetiştiği yörenin doğal yapısıyla, toplumsal ve kültürel değer yargılarıyla beslenmiş olan Ayaz'ın resimlerinde kadın temasının ağır bastığını belirtir ve kadın figürünün Ayaz'ın sanatında çok önemli ve güçlü bir motif olduğu vurgusunu yapar.

Resim 1: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tuval Üzerine Yağlıboya (Tüyb), 50x70 cm, 2000.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 2: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Kağıt Üzerine Yağlıboya (Küyb), 70x90 cm, 2001.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

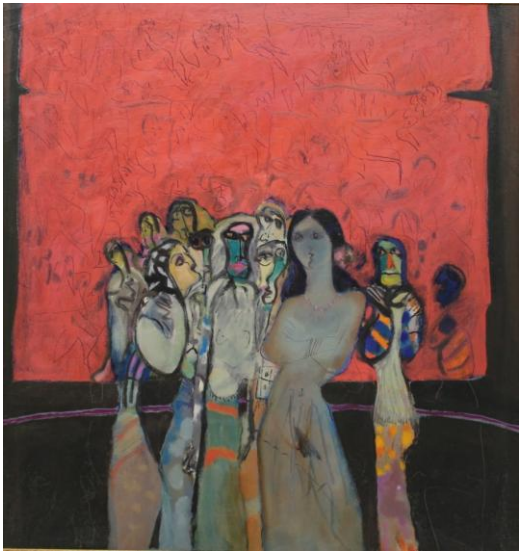

Resim 3: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 105x100 cm, 1979.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Kendisiyle 9 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmede "Eserlerinizin en dikkat çekici özelliklerinden biri kullandığınız kadın figürleri. Neden kadın?" sorusu üzerine insanoğlunun resim yapmaya başladığı ilk günden bu zamana kadar daha çok kadın konusunu resmettiğini belirten sanatçı, örnek olarak Rönesans sanatını vererek erkek resimlerinin daha çok dini konularda işin içerisine girdiğini, ön planda olanın ise yine kadın resimleri olduğunu ifade eder. Sanat tarihi incelendiğinde daha çok kadın figürünün çalışıldığını söyleyen Ayaz, kadın bedeninin resimsel biçime daha uygun olduğunu erkek bedeninin ise o kadar estetik durmadığını belirtir. Ancak figürün önemli olmadığının üzerinde durarak asıl önemli olanın kişinin kendine özgü yorumu olduğunun da altını çizer ve "*anonim değerlerle sanat olamaz, özgün değerler olması lazım*," der. Kadını herkesin resmedebileceğini ancak sanatçının onu kendine göre yorumlayıp kendi sanatı ile barışık hale getirmesi gerektiğini vurgulayan Ayaz, sanatçı sadece görselliği çizip boyuyorsa, yeniden kurgulayamıyorsa yani sanata adapte edemiyorsa onun yalnızca optik bir biçim olduğunu belirtir (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

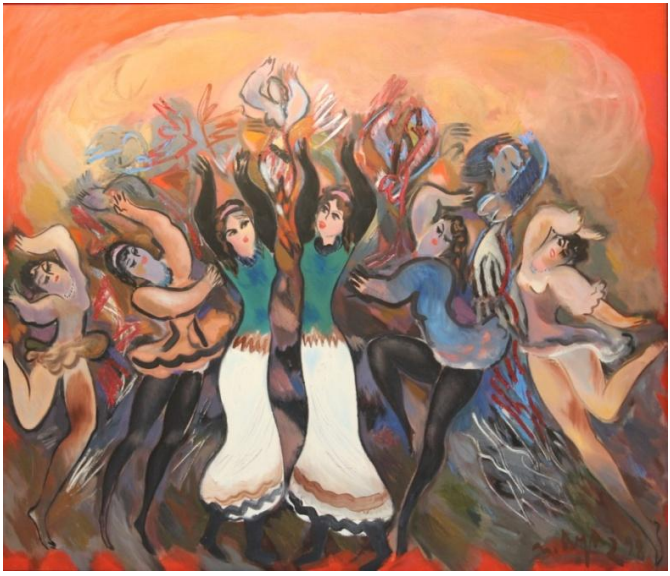

Resim 4: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 100x120 cm, 1998.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

"*Mustafa Ayaz kadınları farklıdır."* diyen sanatçı resmettiği kadınların, kendisinin doğadaki kadınlara sanatsal açıdan bakışının bir analizi ve sentezi olduğunu belirtir. Sanatçıya göre; Ayaz kadınlarının ortak noktası kendi yorumlamaları sonunda, Mustafa Ayaz'ın tuvallerinde Mustafa Ayaz'ın kadınları olmalarıdır. Kadınlara hiçbir zaman bir fotoğraf makinesinin merceğinden optik bir gözle bakmadığını, kadını yorumlayarak çalıştığını ve bu yorumlamanın kendisine özgü olduğunu ifade eden sanatçı, kadına kendi penceresinden bakarak onu yeniden parçalara böldüğünü ve bir araya getirip yeniden anlam kazandırarak Mustafa Ayaz kadınlarını oluşturduğunu belirtir (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

Kahramankaptan (2001)'la yaptığı söyleşide "*Ağaçlarla konuşamıyorum ama yaptığım kadın resimleriyle konuşabiliyorum,"* (s. 37) diyen Ayaz, "*kadını tamamen soyutlayıp resim yapanlarda var, benim gibi daha yorumsal çalışanlarda var. Dünyanın hiçbir yerinde benim, resimlerimdeki kadın figürünü yorumlayış tarzımı göremezsiniz,"* der. "Ne kadar güzel kadınlar.", "Ne kadar güzel resimler." sözlerini de doğru bulmadığını dile getiren Ayaz, orada önemli olanın güzel kadınlar ya da kadının optik görüntüsünün olmadığını, sanatçının konuyu ele alış, değerlendiriş ve sunuş biçiminin etkinliği olduğunun bir kez daha altını çizer. "*O etkinlik her şeyden önce kişinin özgün davranış biçimidir*," der ve eğer o davranış biçimi sıradansa, özgün değilse sanatçı hangi konuyu ele alırsa alsın onun hiçbir değerinin olmadığını sözlerine ekler (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015). Binyazar (2002, s. 49) da yüz bin kadın çizse ve bu kadınların tamamının yüzleri aynı da olsa Ayaz'ın resimle duyumsatmak istediğinin sanatsal yaratının kendine özgü yansımasını algılama olduğunu belirtir.

Kendisi üzerinde bıraktıkları etkiyle, yorumladığı ve yeniden şekillendirdiği kadınları resmederken "renkleri nasıl seçtiği" sorusu üzerine sanatçı, kadınları üzerinde kullandığı renkleri özellikle seçmediğini, renk armonisine göre renklendirdiğini kimi zaman kırmızıyla başladığını mavi ile bitirebildiğini belirtir. Ayaz, bir sanatçının resim yapmaya başladığı zaman mutlaka kafasında yapacağı resmin kompozisyon, şema, renk ve armonisinin ne olacağı konusunda bir ön fikri olduğunu ancak boş tuval karşısında özgür olan sanatçının tuvale bir çizgi, renk ya da bir biçim koyduktan sonra artık özgür olmadığını ifade eder. Tuval üzerindeki renklerin, biçimlerin, çizgilerin görsel olarak beynini etkilediğini ve benim yanıma şu şu renkleri koy ya da şu biçim yanlıştır, burada yerim doğru değildir şeklinde bir yerde tuvalin konuşarak sanatçıyı ikaz ettiğini söyler ve "*sanatçının istekleri ile tuvalin üzerine koyduğu biçimler ve renklerin istekleri anlaştığı zaman barış başlar*," der. Kullanılacak renk konusunda bir ön yargıyla resim yapmanın mümkün olmadığını söyleyen Ayaz, böyle başlanan resimlerin çoğu zaman onun tam tersi bir

şekilde sonuçlandığını, sanatçının maviyle başladığını kırmızıyla, kırmızıyla başladığını yeşille veya griyle bitirebildiğini sözlerine ekler. Kendisinin hiçbir zaman ön yargılı olarak "resmi şöyle yapıp bitireceğim." demediğinin altını çizen Ayaz, sanat eserinin başlangıcında sanatçının bir davranış biçiminin var olduğunu fakat ondan sonrasının nasıl gelişeceği konusunda sanatçının artık özgür olmadığını belirtir ve bu durumu bir yanardağ ile şu şekilde ilişkilendirir "*Bir yanardağın ne zaman patlayacağını bilim adamları bilebilir ancak hiç kimse onun lavlarının nerelere nasıl gideceğini ve kimyasal özelliklerinin ne olacağını bilemez*." (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik. Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

Resim 5: İsimsiz, Küyb, 33x35 cm, 1992.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 6: İsimsiz, Tüyb, 100x140 cm, 1986.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 7: Mustafa Ayaz, İsimsiz,

Tüyb, 70x70 cm, 2002

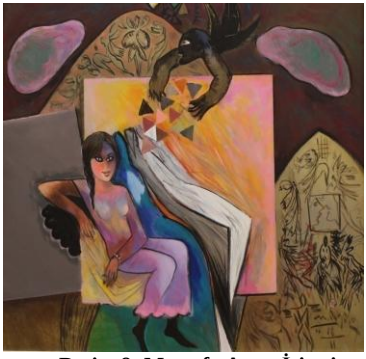

Resim 8: Mustafa Ayaz, İsimsiz,

Tüyb,70x80 cm.

Kaynak (Resim7, 8): Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Gençaydın (2002) tarafından öğretilere, manifestolara göre sanat yapılamayacağını, kişinin kendine göre bir dil yaratması gerektiğini savunarak, hiçbir moda akımın peşine takılmadan bugüne gelmiş bir sanatçı (s. 54-55) olarak tanımlanan Ayaz'ın resmettiği kadın figürlerindeki detaylar incelendiğinde en ilgi çekici unsurlardan birinin hiç kuşkusuz ki kadınların kimi zaman tüm bedenlerini kaplayan çorapların olduğu görülür. Kendisine yöneltilen "Kadın figürlerine giydirdiğiniz çoraplar oldukça dikkat çekici, sizin için taşıdıkları özel bir anlamları var mı?" sorusu üzerine kadın figürlerinde kullandığı çorapların kendisinin bilinçaltında edindiği yerden bahseden Ayaz, Trabzon'un Kabataş köyünde geçirdiği çocukluk yıllarında genç kızların o dönemin üretimi olan oldukça kalın siyah çorapları yeni yeni giymeye başladıklarını, o siyah çorapların kendisini çok etkilediğini belirtir ve çocukluk yıllarına dayanan siyah çorap motifini karşı cinse karşı duyulan sevgi ve yakınlığın sembolü olarak ele aldığını söyler (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015). Yaratı dünyasını, Modigliani ile eşleştirdiği Ayaz'ı modelin değil, belleğinde yarattığı güzelliklerin ressamı olarak tanımlayan Binyazar (2002, s. 49) da buradan yola çıkarak sanatçının çocukluk yıllarından belleğine yerleştirdiği köy kadınlarının kapalı bacaklarının, sanatçının tuvaline siyahlar giyinmiş çıplak kadın figürleri olarak yansıdığını belirtir.

Resim 9: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 70x70 cm, 2004.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 10: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 45x45 cm, 2017.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 11: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 33x35 cm, 2001.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Sanatçının çalışmalarında siyah çorapların yanında kırmızı çorap motiflerinin de sıkça kullanıldığını görmek mümkündür. "Kırmızı çorapların da bir hikayesi var mıdır?" sorusuna Ayaz, Gazi Üniversitesinde model olmaya çok uygun bir kız öğrencisinin sürekli kırmızı çorap giydiğini ve kendisinin onun birçok resmini yaptığını sonrasında da o geleneği devam ettirerek kırmızı çoraplı kadın figürleri yaptığını belirtir (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

Resim 12: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 50x60 cm, 1986.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 13: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Küyb, 33x35 cm, 1986.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 14: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Küyb, 33x35 cm,1993.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Ayaz, siyah ve kırmızı çorapların bilinçaltında dayandıkları temele rağmen asıl önemli olanın sanatsal etkinlik olduğunu vurgular ve resmettiklerinin siyah ya da kırmızı çorap değil gri, yeşil, mor çoraplar da olabileceğini belirtir. Bugünkü resimlerinde büyük karelerin içerisinde çizdiği desenlerin çoğunluğunun soyut anlamlı olduğunu sözlerine ekleyen sanatçı, *"Artık görsel biçimler aramıyorum sadece o resmin etkili olabilmesi için benim sürekli defterime çizdiğim desenlerden yararlanıyorum,"* der (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015).

Sanatçının eserlerinde keşfe çıkanlar birçoğunda figürlerin arasına resmedilmiş Ayaz'la karşılaşır. Öyle ki bir süre sonra her resimde gözler onu aramaya başlar. Binyazar (2002, s. 48) da Ayaz'ın ne yapıp edip bir çizgide olsa kendisini resmin içine yerleştirerek neredeyse hiçbir figürünün yanından ayrılmadığını, böylelikle resmin ana temasıyla, 'Ayaz' adlı o güzellik bekçisinin birbiriyle kaynaştığını dile getirir. 09.06.2015 tarihli görüşmede kendisine yöneltilen *"*Birçok çalışmanızda kadın figürlerinin yanında bir şekilde kendinize de yer verdiğinizi görüyoruz. Özel bir sebebi var mıdır?*"* sorusu üzerine ressamın kendisini resmin içinde figürlerle resmetme konusunun çok eskilere dayandığını belirten sanatçı, eserlerinde kendisine yer verme hikayesini *"1970'li yıllarda öğrenciler resim yaparken onlarla birlikte ben de çalışıyordum ve ben kendimi ressam olarak çiziyordum. Karşıda bir hanım oturuyor resim yapanda bir kız öğrenci. Sonra aklıma şu geldi niye kendimi çizmiyorum ressam olarak. Sonra kendimi çizdim. Arkasından bu motif sevildi,"* şeklinde anlatır. Figürlerle birlikte kendisini resmetmesinin çok benimsendiğini belirten sanatçı, kendisinin birçok resmini satın alan bir Fransız'ın, bir gün geldiğinde resmine bakıp -Where is Mustafa Ayaz? Sorusunu yönelttiğini ve kendisinin de -Mustafa Ayaz everywhere diye cevaplandırdığını aslında bu cevapla resmin her çizgisinde, her renginde kısacası her yerinde ben varım demek istediğini söyler (S. Güneştan, Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Haziran 9, 2015)

Resim 15: Mustafa Ayaz, İsimsiz, 30x35 cm.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

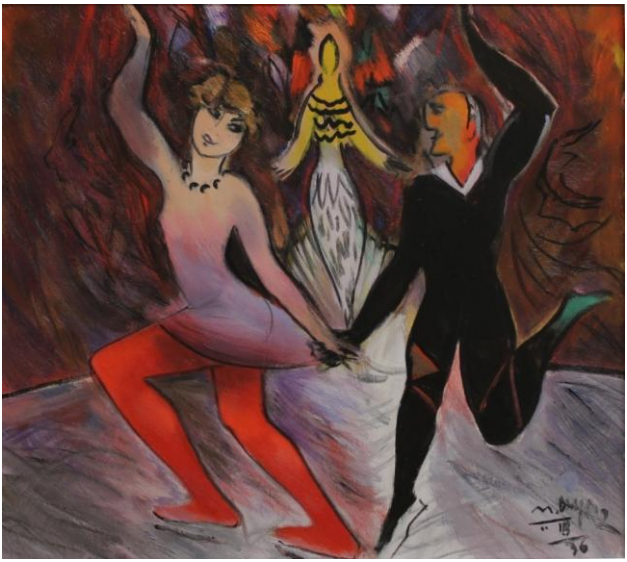

Resim 16: Mustafa Ayaz, İsimsiz, 45x50 cm.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Resim 17: Mustafa Ayaz, İsimsiz, Tüyb, 29x29 cm,1997.

Kaynak: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi, Ankara, 5 Ekim 2018.

Sonuç

Sanatla tanıştığı ilk andan itibaren azmi ve çalışkanlığıyla döşediği sağlam yolun sonunda, Çağdaş Türk resim sanatının önemli ressamlarından biri olarak adını Türk sanat tarihine yazdıran Mustafa Ayaz'ın eserlerinde öne çıkan ayırt edici özellik başköşeye oturttuğu kadın figürleridir. Kadın imgesini estetik ve resimsel biçime daha uygun bulan Ayaz'ın resmettiği kadınlar, kendisinin doğadaki kadınlara sanatsal açıdan bakışının bir analizi ve sentezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine has bir yorumlamayla kadın imgesini çalışarak Ayaz kadınlarını resmeden sanatçı için kadının optik görüntüsünden ziyade onun ele alınış biçimi ve özgün bir şekilde yorumlanması önem taşımaktadır.

Sanatçının çizgisel anlatım tarzının egemen olduğu eserlerinde, kadınlarını resmederken kullandığı renkler de oldukça dikkat çekicidir. Renk konusunda ön yargıyla resim yapmanın mümkün olmadığını söyleyen Ayaz'ın, kadın figürlerinde kullandığı renklerin kendine özgü bir dili ya da taşıdığı özel bir anlamı bulunmamaktadır. Kırmızı ile başladığını mavi ile bitirebildiğini belirten sanatçı çalıştığı kadın figürlerini renk armonisine göre renklendirmektedir.

Karşı cinse karşı hissettiği sevgi ve yakınlığın sembolü olarak tanımladığı siyah çorap motifi, sanatçının çocukluk yıllarına ait bilinçaltında yer eden köy kadınlarının tuvaline yansımasıdır. Kırmızı çorap ise Gazi Üniversitesinde model olarak duran kırmızı çoraplı bir kız öğrencisinin resmini yapmasıyla başladığı ve sonrasında da kadın figürleri üzerinde çalışmaya devam ettiği bir motiftir. Buradan hareketle sanatçının bilinçaltının derinliklerinde bulunan anılarının, ürettiği sanat eserlerinde oldukça önemli bir rol oynadığı sonucuna varılmaktadır. Bunun yanında tüm eserlerine hakim olan renklendirme görüşünün çorap motifleri içinde geçerli olduğu görülmektedir. Kimi zaman kadınların tüm bedenini kaplayan çorap motiflerinin renklerinden ziyade Ayaz için önemli olan sanatsal etkinliktir.

Sanatçının dur durak bilmeden hemen her gün resim yapması gerektiğini düşünen Ayaz'ın, bir bekçi edasıyla kadın figürlerinin yanında kendisine yer verdiğini görmek mümkündür. Bu yaklaşım sanatçının resimleriyle kendisi arasında kurduğu güçlü bağın yanında eserin hemen her detayında kendisinin var olduğunu göstermek istemesinden süregelmektedir.

Sanat yolculuğunu kendi adını taşıyan müzeyle taçlandıran ve "*Sanatçıyla tuval arasında sürekli bir sevişme, bir savaş vardır sonuçta ikisi ortaklaşa bir barışa varır işte o zaman resim imzalanır,*" diyen Mustafa Ayaz'ın resimlerinde kadınlarıyla yaşadığı savaşın mutlak bir barışla sona erdiğini görmek mümkündür.

KAYNAKLAR

Binyazar, A. (Ekim-2002). Mustafa Ayaz'la üç beş saat. *Adam Sanat Dergisi*, 201, 48-52.

Gençaydın, Z. (Ekim-2002). Mustafa Ayaz. *Adam Sanat Dergisi*, 201, 53-56.

Kahramankaptan, Ş. (2001). Kadın duruş ve oturuşlarının ressamı Mustafa Ayaz. *Resmigeçit Ressam Söyleşileri*. 33-38, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek bir araştırma tekniği görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-559.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.